

Reformera nationalräkenskaperna för bättre ekonomiska beslut

Kan ni nämna ett grundläggande strukturproblem i den svenska ekonomin som har lösts eller närmast sig en lösning under de gångna åren? Jag kan inte det. I stället har politiken som synes fokuserat uteslutande på reformer på marginalen, lappande av befintliga strukturer och modeller samt symbolpolitik med tydliga ideologiska förtecken. Vilka samhällsproblem löses t ex genom amorteringskrav, förslag om *exit*-skatter och förbud mot ”vinster i välfärden”?

Ekonomer talar även om att den svenska ekonomin är dopad och att bilden av den urstarka svenska ekonomin är överdriven. John Hassler (2018) pekar helt nyligen på att tillväxten per capita blir historiskt låg. Jag delar helt denna bild av svensk ekonomi. Mycket talar för att Sverige kan komma att göra en ekonomisk buklandning när konjunkturen vänder ned och att den svenska välfärdsstaten kommer att sättas under betydande press. Min bild är därför även att Sverige behöver genomföra betydande strukturreformer som framför allt är riktade mot utbudssidan av ekonomin (se Eklund och Thulin 2017 för utförligare resonemang). En viktig del i detta är att fundera på huruvida nationalräkenskaperna är i behov av att kompletteras, i syfte att få en bättre bild av tillståndet i den svenska ekonomin.

Regelbundet höjs röster om att det behövs alternativa mått till bruttonationalprodukten (BNP). Kritikerna menar att BNP är ett dåligt mått på välfärd. Denna kritik är i mångt och mycket obefogad. Den diskussion som nu förs handlar till stora delar om hur statistiken ska tolkas med växande skillnader i BNP och BNP per capita. Detta blottlägger behovet av ett mått på ekonomisk aktivitet som verkligen ger en korrekt bild av ekonomin. BNP är under normala omständigheter ett acceptabelt välfärdsmått. I den situation som nu råder i Sverige, med en växande befolkning, är BNP per capita det adekvata måttet, vilket också noterats av många. Detta påpekade flera ekonomer inklusive undertecknad t ex i *Dagens Industri* redan 2015 i en debatt om svensk produktivitet utveckling (Braunerhjelm m fl 2015).

Däremot är inte BNP ett bra mått på ekonomisk aktivitet när det gäller att på ett transparent sätt fånga ekonomiska strukturer. BNP-måttet räknar bort alla mellansteg, dvs insatsvaror och -tjänster. I ett nytt mått som kompletterar BNP-måttet – *bruttoproduktion* (BP) – inkluderas dock dessa steg i näringslivets produktion. Denna information vore värdefull att ha tillgång till i rådande ekonomiska läge då frågorna kring tillståndet i svensk ekonomi växer. BNP mäter konsumtions- och ”användningssidan” av ekonomin,

medan BP ger ett mått på produktionssidan av ekonomin, vilket i sin tur ger en bättre bild av vad som t ex driver en konjunktur.

Under tidigt 1900-tal diskuterades systemet för nationalräkenskaperna. Namnkunniga ekonomer som Simon Kuznets, Irving Fisher och Friedrich Hayek ansåg redan då att BNP inte gav den fulla makroekonomiska bilden och därmed riskerade att leda till felaktiga ekonomisk-politiska beslut inom såväl näringsliv som politik. Det är en sådan situation som Sverige måhända befinner sig i just nu.

USA har gått i bräschen för att ändra på detta, och sedan april 2014 kompletteras BNP-statistiken med ett mått på den aggregerade bruttoproduktionen (BP). I dagsläget är bedömningen att flera G7-länder kommer att införa måttet, och därefter följer sannolikt fler. Jag anser att även Sverige bör överväga att introducera BP och redovisa det med samma periodicitet som BNP-statistiken.

Genom att inkludera samtliga produktionsled (insatsvaror och köpta företagstjänster som används i företagets produktion) får man en mer rättvisande bild av den totala ekonomiska aktiviteten i ett land. I samtliga led finns sysselsatta som bidrar till den totala bruttoproduktionen. I BNP-måttet fokuseras däremot enbart på det slutgiltiga nettotillskottet i produktionen, dvs summan av förädlingsvärdena rensat för inköp av insatsvaror och -tjänster.

BP är på intet sätt ett alternativt mått till BNP, utan det ska ses som ett komplement. Eftersom det inkluderar samtliga steg i näringslivets produktion blir det lättare att utläsa om förändringar i den ekonomiska aktiviteten drivs av hushållen och den privata konsumtionen eller av förändringar i näringslivets investeringar och försäljning.

BP bör också kunna förse beslutsfattare med ett bättre underlag när det gäller stabiliseringspolitiken. Standardreceptet vid en lågkonjunktur är främst att öka den aggregerade efterfrågan genom finans- och penningpolitiska verktyg. Ett mer fullständigt mått på den ekonomiska aktiviteten skapar möjligheter att också stärka ekonomins utbudssida, dvs företagets investeringar, innovation och entreprenörskap. Ett ytterligare värde ligger i att BP har visat sig vara en konjunkturindikator som i USA föregår BNP med i genomsnitt tolv veckor. Detta torde i sig vara tillräckligt för att övertyga politiker, företagare och investerare om värdet i att ha tillgång till BP.

Den BP som mäts i Sverige sker på årsbasis och med viss eftersläpning. För att fullt ut vara användbar bör statistiken redovisas med samma periodicitet som BNP – dvs kvartalsvis – och gärna före BNP-siffrorna. Statistiken visar dock att det finns slående likheter med den amerikanska i fråga om vilken strukturinformation som BP kan ge oss. Att ha tillgång till denna statistik med samma periodicitet som BNP skulle ge värdefull information till beslutsfattare inom såväl privat och offentlig sektor som till politiker.

Det finns med andra ord betydande ekonomisk-politiska implikationer i användningen av BP – inte minst med tanke på att måttet skapar en ny

struktur i nationalräkenskaperna som förskjuter fokus från efterfråge- till utbudssidan i ekonomin, samt i förlängningen en bättre bild av mikrofundamenten.

Den intresserade kan läsa mer om detta mått i Skousen (2017).

Johan Eklund

Braunerhjelm, P, J Eklund och P Thulin (2015), "Förhastat om produktivitet", *Dagens Industri*, 7 februari 2015.

Eklund, J och P Thulin (red) (2017), "Svensk konkurrenskraft – har vi problem med den ekonomiska förnyelseförmågan?", Swedish Economic Forum Report 2017, Entreprenörskapsforum, Stockholm.

Hassler, J (2018), "Tillväxten per capita är och blir historiskt låg", *Dagens Industri*, 21 januari 2018.

Skousen, M (2017), "Go Beyond GDP: Introducing Gross Output as Top-Line in National Income Accounting", Entreprenörskapsforum, Stockholm.

REFERENSER